

Collectanea
Synodalia
Variarum Diacesium Reg. Pol.
Tomus I.
In quo Continentur

1. Radivillii Constitutiones Synodi Crae. 1593.
2. Maciejowski Constit. Synodi Crae. 1601.
3. Szaniawski Epistola Pastoralis 1720. p.
4. Potwcki ArchiEp. Gnesn. Epist. Pastoralis
5. Szotorski Constitut. Synodi Poznan. 1642. p.
6. Dziatynski Synod Culmensis et Pomejan. 1641.
7. Szotorski Synod Premishepsis. 1636. p. 2.
8. Spiecki Constit. Synodi Luceorien. p.
9. Synod Porzefski. 1597. p.

Col. James

John

James

John

James

John

James

John

James

John

James

John

James

CONSTITVTIONES
SYNODI DIOECESANAE CRA-
COVIEN: DIE XX. NONA MEN-
SIS MARTII CELEBRATAE, ANNO
DOMINI, M. D. NONAGESIMO
TERTIO.

C R A C O V I A E,
In Archityp. Regia & Ecclesiastica Lazari,
Anno Dñi, 1593.

MF

229869 I

SYNODVS DIOECESANA
 Cracouiē. Authoritate Illustriss. & Reuerendiss. Domini, Domini Georgij Radziuil, miseratione diuina TT. Sancti Sixti Presbyteri Cardinalis, perpetuique Administratoris Episcopatus Cracouiē, in Ecclesia Cathedrali, die xxix. Mensis Martij, Anno Domini, M. D. nonagesimo tertio, legitimè incepta, & duobus postea diebus sequentibus in vicina Ecclesia Collegiata S. Michaëlis in arce Cracouiē continuata, & conclusa fuit. Cuius quidem Synodi decreta, de vnanimi consensu Prælatorum, tam secularium quàm regularium, totiusq; cleri eiusdem Dioec. qui ad eam Synodum frequens conuenerat, modo infrascripto promulgata, & ad futuram rei memoriam, descripta sunt: vtq; Typis excuderentur, demandatū est.

I. ANte omnia, Synodus hæc decernit & statuit, vt nemo Abbatum & Prælatorum, audeat & præsumat, vllas bonorum Ecclesiæ suę cui præsunt, alienationes, similiter & contractus, ac locationes, quę sapiant alienationem, vel in detrimentum qualecunque Ecclesię suę cedant, omninò facere; nisi de speciali Sanctæ sedis Apostolicę, Lociordinarij, ipsiusq; Capituli consensu & approbatione. Vbi tamen contractus intercedunt, vel non diuturni, vel de fructibus ac prouentibus non adeò magnis, Lociordinarij, simul & ipsius Capituli: vbi de paruis & paruo tempore duraturis; so-

ius Lociordinarij consensus sufficere debet.

2. DEinde eadem Synodus decernit, innouañ. antiqua Statuta hac in parte edita, vt omnes Ecclesiasticæ personæ, siue seculares, siue regulares, cuiuscunq; status & conditionis existant, tonsuram deferant, vtanturq; proprio & conuenienti suæ cuiusq; professionis habitu, iuxta illam vulgo tritam sententiam: PVL-CHRIOR APPARET, QVI SVA IVRA TENET. Vtque ad euitandum luxum in vestitu, obseruentur Statuta Prouincialia, super hac materia sancita.

3. ITem decernit eadem Synodus, vt contra quascunque Ecclesiasticas personas, cuiuscunque status & conditionis existant, de immundo concubinitus vitio ac peccato conuictas, poenæ iuxta præscriptum Concilij Tridentini Sess. 25. (Quàm turpe) & statutorum antiquorum Prouinciæ Gnesneñ extendantur. Ob idque Synodus hæc iam exnunc Constitutiones hæc Concilij Tridentini, Synodi que prouincialis publicat, & intimat omnibus, & pro publicatis, atque intimatis haberi vult.

4. ITem, decernit eadem Synodus, inhæreñ. statuto Concilij Trident. hac in re edito, ne SS. Missæ sacrificium, siue à secularibus, siue à regularibus quibuscunq; presbyteris celebretur priuatis in domibus, at-

qu

que omninò extra Ecclesiam, & ad diuinum tantùm cultum dedicata oratoria consecrata, vel Altare portatile ex antiquo positum habentia. Utque ex Confistoriis quibuscunque literæ indulti huiusmodi non extradantur.

5. **I**tem, decernit eadem Synodus, vt in insignioribus Diœcesis huius Ecclesiis, Pœnitentiarij idonei constituentur: qui habeant facultatem absolueñ in casibus fedi ordinariæ referuatis.

6. **I**tem, decernit eadem Synodus, ne Presbyteri, qui Capellani vulgo vocantur, circa personas seculares quascunque versentur, munusq; sacerdotale ob-
eant, sine speciali admisione Domini Lociordinarij.

7. **I**tem, decernit eadem Synodus, vt in decantandis officiis diuinis, vniformitas iuxta ritum S. R. Ecclesiæ, vbiq; per vniuersam hanc Diœcesim feruetur. Ac ideò postulat, vt libri Ecclesiastici, ad conformitatem huiusmodi necessarij, primo quoque tempore imprimantur.

8. **I**tem, decernit eadem Synodus, vt Processus hic Parochorum inforimatorius, qui publicè lectus est, & à nemine reprobatus, quamprimùm excudatur, excussusq; ad Officiales foraneos transmittatur Sigillo officij

officij obſignatus; vt ab illis per vniuerſas Parochias publicetur, poſt publicationemque ab omnibus Parochis ad amuſſim obſeruetur.

9. **I**Tem, decernit eadem Synodus, vt literæ Monitionis, ſub titulo & ſigillo Illuſtriſs. Domini Episcopi Cracouiẽſ, dirigantur ad eas ſeculares perſonas, quæ ſuis in eccleſiis proprios Parochos non habent, quò intra ſex menſium decurſum, ad hæſce Parochias ſuas præſentent idoneas perſonas: alioquin, ſi id facere neglexerint, vt Authorit. Ordinaria de illis prouideatur.

10. **I**Tem, decernit eadem Synodus, populo ſub deſertatis Parochiis degenti, vicinioreſ Parochos Sacramenta Eccleſiaſtica licitè conferre poſſe. Aliàs nequaquam, niſi de licentia proprij Parochi.

11. **I**Tem, decernit eadem Synodus, atque interdiccit, ne Religioſi quicunque etiam exempti, audeant & præſumant, in vilipendium Authoritatis Ordinariæ, conſtitentes, à caſibus Episcopaliſ, atque etiam excommunicationibus abſoluere, ſine ſpeciali licentia ſedis Ordinariæ,

12. **I**Tem, decernit eadem Synodus, vt Vicarij eccleſiarum Parochialium, vbi id fieri poteſt, habeant prouiſiones proprias, aſſignata illis de fructibus & pro-

uen.

uentibus ecclesię illius, cui seruiunt, congrua portione. Aliās debito salario erunt contenti.

13. **I**tem, decernit eadem Synodus, supplican. esse nomine ipsius, SS^{no} D. N. vt Illustriss^{mo} D. Lociordinario cōcedat facultatem disponendi, ac dispensandi circa pluralitatem beneficiorum, quando iustę & rationabiles causę interueniunt, ad arbitrium ipsius; considerata & sacerdotiorū & personarum qualitate.

14. **I**tem, decernit eadem Synodus, vt Procuratores certi constituentur, ad quos pateat recursus Parochis, aliisq; Presbyteris egenis & pauperibus, pro ipsorum defensione ab iniuriis & oppressiōibus secularium, ac bonorum Ecclesiasticorum recuperatione.

15. **I**tem, decernit eadem Synodus, vt circuitus circa fontem seu Baptisterium, qui antea tribus diebus Paschatis peragebantur, non nisi Sabbatho Sancto circa benedictionem aquę fiant.

16. **I**tem, decernit eadem Synodus, vt in Consistoriis vbique separatus habeatur liber, in quo excessus Cleri, si qui fortè ad iudicium spirituale deuenerint, annotentur, vtque liber hic non diuulgetur.

Item, decernit eadem Synodus, ne scholares
qui

qui certas sedes non habent, ex vna schola in aliam commigrare audeant, nisi de licentia & cum testimonio sui Rectoris, sine quibus nulla ratione à quoquam scholæ Rectore, debent recipi. Alioquin scholares temerè vagabundos, pœna arbitraria puniendū esse.

18. **I**tem, decernit eadem Synodus, quoniam reperiuntur loca quædam solitaria non approbata, ad quæ confluere solent homines, nescitur qua deuotione per moti, vt Visitatores mittantur eò, qui diligentem inquisitionem faciant de locis huiusmodi, ne forte imponatur plebi imperitæ, ac idololatria ibi exerceatur.

19. **I**tem, decernit eadem Synodus, deputandos esse, iuxta præscriptum S. Concilij Tridentini cap. x. Sess. xxv. viros Iurisperitos, ad audiendum causas per commissionem à S. sede Apostolica deuolutas. Deputatiq; sunt ad huiusmodi negotium Reuerendi Domini, MARTINVS Izbienski de Rusiec Scholaisticus, IOANNES Crafinski Cantor, HIERONYMVS POWODOWSKI, PETRVS Gorcinius I. V. Doctor, Canonici Ecclesiæ Cathedralis Crac. MARTINVS à Radomskie, Præpositus S. Nicolai, extra mœnia Crac. MATHIAS Bech Præpositus, IOANNES Wielicki Decanus & Officialis Ecclesiæ Collegiatæ Sendomiriens.

ILLVSTRISS. ET REVERENDISS.

D. D. GEORGII RADZIWIŁ, MISERATIONE
diuina T. T. Sancti Sixti Presbyteri Cardinalis,
perpetuiq; Administratoris Episcopatus Cracouiē. etc.

Ad Parochos Diœcesis suæ Cracouiē.

Epistola.

GEORGIVS RADZIWIŁ,
 miseratione diuina TT. Sancti Sixti Presbyter Cardi-
 nalis, perpetuusq; Administrator Episcopatus Cra-
 couiē. &c. Vniuersis & singulis, Plebanis & Vi-
 cariis, seu aliis quibuscunq; in Diœcesi nostra curam
 animarum habentibus, Salutem in Domino sempiter-
 nam. Non desunt, Charissimi Fratres, sanctiones Ca-
 nonicæ, tum in Concilio Tridentino, tum in Consti-
 tutionibus Synodalibus prouinciæ Gnesnē. ad eum
 finem ac vsum editæ, vt in Hierarchia Ecclesiastica,
 iuxta normam illarum, benè & religiosè viuatur, cul-
 tusq; diuinus retineatur, & Catholica religio auge-
 atur, ac propagetur. Verùm, quia frustra esset leges
 condere, nisi debitæ executioni demandarentur; ad
 eam sanè rem, & nos authores vobis esse operæpreti-
 um est: & vos studiosè incumbere debetis. Proinde
 hortamur vos omnes & singulos in Domino, vt, par-
 tim memores conditionis omnium nostrum commu-

is, quòd post exigui temporis spatium, ex hac mortali vita egressi, sufficientem actionum nostrarum redditori sumus Deo rationem : partim præ animo & oculis habentes, statum Diœcesis huius, quæ tot Hæresum monstris vexata, exigit à nobis puram doctrinam, & bonum exemplum, duo potissima aduersus talia monstra præsidia ; tandem aliquando honestè, sobriè, & castè viuant ; habitu, vita, & moribus, omni-que exemplo suo quantum poterint, ad ædificationem Ecclesiæ Dei, præluceant : dentq̃; operam, vt ea quæ sunt toties deliberata & constituta, diligenter obseruent, & ab aliis obseruentur.

IN primis hæc breuiter à nobis collecta, vobis vniuersis & singulis commendantur.

PRimò quidem, quælibet Ecclesia Diœcesis nostræ Cracouiens. sit benè tecta & clausa. Cœmeterium habeat septum : ac fontem baptismalem, mundè ac sub clausura teneat, & custodiat ipsius rector. Et quoties opus fuerit infra Annum, vas ipsum fontis mundet, aquam eiusdem per pannum lineum mundum ad ollam nouam colando, & aqua reposita ad vas suum prædictum sic mundatum, pannus ille comburatur, & olla confracta subterretur.

SANctissimum Eucharistiæ Sacramentum serue-

H

tur quàm diligentissimè , illudque semper in Sacrario sub firma sera habeatur & custodiatur. Etiam quando ad infirmos itur , relinquatur inibi , propter periculum venientium ad Ecclesiam , ne flecten. ante sacrarium idololatriam incurrant : quodque etiam Presbyter huiusmodi Venerabilissimum Eucharistiæ Sacramētum, honorificè, videlicet cum superpilicio, stola, & nola seu campana, perferat ad eosdem infirmos, & referat statim reuerenter ad Ecclesiam, inibi non comedendo, neque pernoctando.

ANte tabernaculum Sanctissimi Sacramenti, ardeat cærens saltem diebus festis, cùm populus in Ecclesia congregatur. Sit paruulum tabernaculum argenteum inauratum, ad deferendum Sanctissimum Sacramentum : sit laterna, vel fax, cærei, superpilicia.

ITEM, quælibet Ecclesia habeat, Missale Romanum, Breuiarium, Antiphonarium, Agenda, Graduale, Constitutiones Synodi Prouincialis Gnesnens. Catechismus Tridentinum Latinè & Polonicè, & Postillam Polonica lingua editam, Iacobi Wuiek, Societatis IESV Theologi, & alios libros necessarios. Omnino autè abiiciant à se postillas, & alios Hæreticorum libros. Sat enim multi & egregij sunt Catholicorum libri, ad omnia Parochorū munia piè exercenda. Veramenta etiam habeantur pro oblatis pistandis, pro

quibus ob reuerentiam tanti Sacramenti farina ostiatim non mendicetur, vt est consuetum.

INsuper, habeantur in qualibet Ecclesia Paramenta, Ornatus, Stolæ, aliaque ad celebrantis ornatum necessaria.

SAcra supellectilis Ecclesiæ fiat diligens Inuentarium, & seruetur apud Plebanum cum Sigillo tum suo, tum Vitricorum, aut aliorum probatorum hominum. Vnum etiam simile Visitator ad nos mittendum curabit.

ITem, Corporalia sint sana & integra: & primò, quando opus est, Sacerdotum manibus lauentur: nitidaq; & munda cum pallis & aliis sacris vestibus semper sint. Ecclesia etiam quælibet habeat campanas: & imaginem crucifixi in medio Ecclesiæ ponat quilibet Rector: & Annis singulis nouum chryisma quantocyus post diem Sanctam Iouis acquirat: de veteri verò, extra casum necessitatis, nihil operetur, sed illud comburat.

ITem, Missalia sint benè correctæ, maximè in verbis consecrationis corporis & sanguinis Domini nostri Iesu Christi.

Item, habeant Plebani Ordinale, aliàs Rubricellam Ecclesiæ Cathedralis, cum qua in horis Canonicis, ac festis celebribus, & aliis diuinis Officiis diligenter se conforment.

Quoslibet Processus nostros, Officialium nostrorum & Archidiaconi, absque mora sub Synodali & alia grauiori pœna exequantur.

Item, Plebani cæteriq; beneficiati, sint à nobis vel à Prædecessoribus nostris instituti, & teneantur nobis, aut Decanis Ruralibus, seu Visitatoribus nostris, literas Institutionis suæ ostendere.

Item, quilibet Rector in sua Ecclesia faciat personalem residentiam: nec ultra duos menses siue continuos siue interruptos, sub priuatione (cessante legitimo impedimento) ab eadem se absentare præsumat. Libros habeat Authenticos ad prædicandum. Et verbum Dei prædicet: singulisque diebus Dominicis Parochianos doceat, Orationem Dominicam, Salutationem Angelicam, Symbolum Apostolicum, Decem Præcepta. Singulis quoque Dominicis, & aliis festis ad populum celebribus Euangelium, dignitatemque & vim sacrificij Missæ, Sacramentorum, quò facilius poterit, populo exponat, omnia ad Christianæ viæ rationem accomodando; vt ex verbo Dei indies

homines aliquem capiant fructum. Festa celebra, & ieiunia, maximè præcepti, ipsis indicet, & prænunciet. Moneat porrò populum in ieiuniis, quæ sunt de præcepto, & quæ non sunt de præcepto, sed ex deuotione. Est enim in hoc magnus abusus. nam in quatuor temporibus, & aliis ieiuniis de præcepto sæpissimè non ieiunant: ieiunant verò in aliis diebus, quæ non sunt de præcepto: verbi gratia, in vigilia sanctæ Catherinæ, S. Nicolai, & similibus. Idem faciendum in festorū obseruatione: quia circa festa est idem planè abusus. Idem Parochus Parochianos suos mortalia peccata vitare mandet. Annis singulis ipsos confiteri, & sacram Communionem accipere, saltem in Paschate, sub priuatione sepulturæ cogat & compellat. Cessante legitima causa, nec inimicitia excusent, aut actio in iure. Quoniam petita venia, & oblata satisfactione, semotaque penitus ex animo ira & vindicta, quilibet efficacem huius Communionis sacræ reddere se poterit.

ITem, quòd ipsi Rectores sub eadem priuatione, infra Annum à tempore afflictionis suarum Ecclesiarum, teneantur ad Sacerdotium inclusiue promoueri, & infra sex menses Missam suam primam celebrare, sub pœnis in Prouincialibus statutis contentis. Et hoc ideo, ne aliqua suspicio irregularitatis, aut alterius impedimenti de ipsis oriri possit.

QVi non resident ordinariè in propriis Plebanis, ob aliquam causam legitimam; licentiam habent à nobis in scriptis, & Vicarios retineant bonos, honestos, ritè ordinatos, & à nobis probatos, quantum fieri poterit eruditos, non regulares, non Apostatas, aut vagos, publiceque criminosos: teneanturq; condigna salaria illis attribuire, vnde commodè vivere possint, ipsiq; ecclesiās suas sepius visitent. Monentur autem Vicarij, si in eo senserint se grauatos; vt coram nobis & officio nostro grauamina sua exponant.

Ip̃si etiam Plebani, & eorum Vicarij, non negligant ministrare Sacramenta Ecclesiæ Parochianis, præsertim baptisma paruulis, & Pœnitentiam, Eucharistiam tam sanis quàm infirmis: Et nullas pecunias exigant pro ip̃sis, maximè pro copula, vel pro sepultura, nisi id, quod spontè, aut ex consuetudine, seu donatione fuerit oblatum.

Item, doceant parochianos, qualiter in casu necessitatis paruuli eorū sint baptizandi, hoc est, cum mors imminet ip̃sis, & ad Ecclesiam deferri non possunt.

Item, non admittant plures, quàm vnum vel vnam, vel ad summum vnum & vnam, ad leuandum infantem de sacro fonte: & neminem in domibus priuatis baptizent. Exceptis filiis Regum & Principum.

Habeant

HAbeant librum in quo scribant nomina Baptizantis & Baptizati, & ipsius parentum, necnon patrinorum: quos interrogent, de Oratione Dominica, & aliis ad salutem necessariis. Alium etiam librum habeant, in quo describant nomina contrahentium matrimonia ac testium, & vterque diligenter seruetur.

Neminem audeant copulare, seu ad contrahendum matrimonium admittere, bannis, bis, in duobus Dominicis diebus, aut festis ad populum celebribus, non præmissis, sub pœna suspensionis per triennium; neque aliquas personas vagas, siue etiam temporibus à iure prohibitis, nec consanguineos, aut affines, & spirituali cognatione coniunctos.

SCiant porrò ex cognatione consanguinitatis, & affinitatis impediri matrimonia, vsque ad quartum gradum. Affinitas quoque ex fornicatione contracta, ad secundum gradum impedit & dirimit matrimonium inclusuè. Hoc idem operatur cognatio spiritualis, ex baptismo proueniens, inter patrinum & matrinam, puerum aliquem baptizantes, ac baptizatum ipsum, & illius patrem & matrem. nec non inter baptizantem & baptizatum, baptizatiq; patrem ac matrem tantum.

RAtione verò Sacramenti Confirmationis, ir

pedimentum & cognatio spiritualis inducta, confirmantem & confirmatum, illiusq; patrem & matrem, ac tenentem non egreditur. Quod ex iure nouissimo S. Concilij Tridentini, ad huiusmodi moderationem deuenit. Nam antea latius prohibitiones istæ circa Matrimonia se extendebant. De quo Parochi populum informare studeant.

ITem, ipsi Rectores, & alij Presbyteri, sciant formam seu verba, quibus sponsalia de futuro contrahuntur. Forma enim sponsaliorum de futuro hæc est: **E GO TE PROMITTO DVCERE IN VXOREM.** De præsentiverò Matrimonij: **RECIPIO TE MIHI IN VXOREM.**

IN administrandis quibuscumque Sacramentis, maxime infirmis, omnem diligentiam & curam adhibeant, cum charitate. Caueant ab omni extorsione pecuniæ, aut muneris: neque quicquam petant, sub pœna arbitrio nostro imponenda. Si quid elemosinæ nomine dabitur, non negligent, aut recusabunt. Sint etiam parati ad deferendum Sanctissimum Sacramentum iis, qui petunt noctu, vel post prandium: quod quidem iis, qui sunt in necessitate constituti, non est denegandum.

ITem, curent Parochi, ut illorum, qui extremo supplicio afficiendi sunt, Confessiones audiant, & e-

isdem Eucharistiam tempestiuè administrent.

Corripiant etiam publicè (in genere tamen) periuros, aut publicos vsurarios, blasphemos Dei & Sanctorum, diuinatores, incantatrices, & quæcunq; maleficia exercentes, diuinumque cultum aut seruitium perturbantes.

Item, ipsi Rectores, & eorum Vicarij, inducant parochianos ad solutionem decimarum. Quia debitum solius Dei est, seu tributum, quod sibi reseruauit in recognitionem generalis dominij.

Item, in domibus, vel Sachristia, confessionem non audiant ordinariè, sed huiusmodi Sacramentum pœnitentiæ in publico, superpilicio induti, & stola, honorificè administrent. Excepto, si pro audienda confessione, ad aliquem infirmum in ipsius domum accesserint.

Item, nullus excommunicatus vel interdictus, sepeliatur in Ecclesia vel cæmeterio.

Item, nulla diuina officia peragantur in Ecclesia vel Cæmeterio sanguine violenter, seu semine humano polluto execratis, priusquàm fiat reconciliatio.

Item, nullus audeat celebrare excommunicatus vel suspensus, aut in loco interdicto, sub pœna irregularitatis.

Item, Presbyteri peregrini seu forenses, non recipiantur in Vicarios ad Ecclesias, absque literis receptoris Domini Episcopi.

Item, nemo audeat publicare, aut prædicare indulgentias, nisi prius fuerint per Dominum Ordinarium approbatæ & admissæ.

Item, Articulos fidei non ignorent, & Claues Ecclesiæ in ligando & soluendo, ac casus Episcopales ac Papales sciant, & conscriptos habeant. Et quomodo debent absoluerè excommunicatos in mortis articulo, scilicet recepta cautione idonea de satisfactione; quos quidem infirmos inducant ad contritionem, spem gratiæ & veniæ promittendo eisdem. Hortentur etiã Parochianos suos ipsi Rectores, ad suscipienda singula Sacramenta Ecclesiæ, præsertim Confirmationis, & Extremæ vnctionis, cùm etiam sint valde proficua ad salutem: doceãt quoq; populum, vt se humiliet ad Episcopalem benedictionem: genuaque flectat deuotè & reuerenter, ad eleuationem Corporis Christi.

Item, mulieres concubinarię seu fornicarię, post partum

partum non introducantur; ne Ecclesia crimen ipsarum approbare videatur. Presbyter percutiens etiam laicum, non celebret, nisi reconciliatus, & per auctoritatem Ordinariam absolutus.

ITem, Presbyteri in administratione Sacramentorum Ecclesiæ, præsertim consecrationis Corporis Domini & sanguinis, debent habere intentionem cōsecrandi actualem vel virtualem, aliàs nihil facerent. Formam etiam verborum cuiuslibet Sacramenti sci-ant, & cum debita materia in sacramento adhibeant: nullusque sacerdos audeat sacramenta administrare, nisi cum deuotione & reuerentia.

ITem, Parochiani singulis diebus Dominicis, audiant diuina officia in propriis Parochiis, & ieiunia præcepti obseruent. Parochiani etiam alieni non admittantur per Rectores, neque eis aliqua Sacramenta conferantur, absque licentia proprii Pastoris vel superioris.

ITem, ipsi Rectores sub pœna excommunicationis, debent nuntiare Domino Episcopo, vel Archidiacono, omnes tam clericos quam laicos, qui aliquam nouam, vel suspectam doctrinam, seu sectam tenent, vel dogmatifant, aut sunt suspecti de hæresi. Scholares etiam venientes ex locis de aliqua hæresi suspectis, non permittant degere in scholis, ne alios inficiant.

Item, nullus sacerdos audeat celebrare sine aqua, igne, pane triticeo, & vino saporem habente, ac sacris vestibus, Pallis, seu Mappis ad minus tribus, ac Altari consecrato. Vbi altaria non sunt consecrata, lapis consecratus includatur in ligno diligenter: & sit tantæ latitudinis; vt calicem & hostiam capere possit.

MAppæ sint, quæ contegant totum altare, & lauentur sæpius : nihilque in altari ponatur, quod ad sacrum ministerium non pertineat.

Sint Candelabra, Ampulæ, Corporalia, parvæ
Pallæ, Velum pro Calice, Purificatoria, Strophiola,
Vasculum cum hostiis.

Item, Sacerdos non audeat celebrare, nisi horis Canonicis, saltem matutino, ac digestionem seu dormitionem præhabitis: hoc est, quod nihil sumpserit post medium noctis illius diei. Et quod hostia populo non ostendatur, antequam consecratur. Confiteri etiam debet Presbyter antequam celebret, quoties conscientiam læsam habuerit peccato mortali. Et quod nullus confessionem sibi confessi prodat signo, nutu, vel verbo, sub pœna depositionis, ac perpetui carceris, & excommunicationis sententia.

IN sacrificio Missæ, primò Sacerdos examinabit
C 3   benè

benè conscientiam suam, faciat deinde præparationes consuetas, & in ordinando se & præparando, atq; in aliis cæremoniis omnibus, seruet ad vnguem, quæ in Missali Romano habentur. Dicat Missam, quò fieri possit deuotissimè, ieiunus ab omni cibo & potu, nihil planè priùs gustando: non sine ministro & candelis: non in loco prophano, neque in Ecclesiis interdictis, aut prophanatis: neque in non consecratis sine licentia nostra.

VInum sit non acidum aut corruptum. Hostiæ sint ex triticea farina, albæ, & mediocriter subtiles, puræ, & diligenter factæ. Celebrans non dicat memoriter, quæ potest legere in libro, præsertim Canonem. Secreta tacitè dicat, non voce eleuata: nullum verbum addat vel minuat, iis quæ in Missali habentur: non sit valde morosus, neque valde celer; sed adhibeat iudicium, & seruet mediocritatem. Abstineant Parochi ab omnibus superstitionibus, tam in Missa, quàm in aliis Sacramentis. In eleuatione Sanctissimi Sacramenti, eam curam adhibeant; vt tàm hostiam, quàm calicem, post caput non declinent; sed rectum vtrumque eleuent: ita, vt in illud fixos semper oculos habeant. Absoluto sacro, in aliquo commodo loco genuflexi, gratias agant, vt in Missali.

CVrent Plebani, vt subditi illorum in spiritualibus.

bus à Præfectis locorum, sub aliqua poena compellantur ad audiendum sacrum diebus festis; in quo nos quoque dabimus operam, vt ad ipsos Præfectos ex Cancellaria Regia scribatur.

ITem, circa quamlibet Ecclesiam, habeatur schola, & Clericus seu Minister, qui pueros Parochianorum doceat in moribus, virtutibus, & scientia, in Grammatica, tum in doctrina Christiana: (& non permittant parochi, vt præceptores qui docent in scholis, vtantur siue pro se, siue pro pueris, libris Philippi Melanchtonis, aut aliorum hereticorum; sed Catholicos tantum auctores interpretentur.) Inprimis autem, prædicti ministri scholæ curent, vt pueri sciant memoriter Orationem Dominicam, Salutationem Angelicam, Articulos fidei, & Decem Præcepta.

ITem, admonentur Parochi, vt Cantores adolescentes, & alij qui Ecclesiis & scholis seruiunt, sobriè, quietè, & honestè viuant. Solent enim esse malæ & dissolutæ vitæ, qua plurimos perturbant & scandalizant.

ITem, Rectores & alij Presbyteri, prohibeant coniugibus, ne paruulos secum in lectis locent, propter suffocationem, & quòd illos cum omni diligentia custodiant & erudiant. Doceant etiam eosdem coniuges

miſſa
ſent iſta
 coniuges in confeſſionibus, ne tempore menſtrui aut puerperij inuicem commiſceantur. Et quòd populus deuotè ac reuerenter ſe habeat in Eccleſia, & circa Sacramentorum perceptionem, videlicet Pœnitentię, Euchariftiæ, Confirmationis, & Matrimonij.

Item, Ipſi Rẽctores, & alij Presbyteri, in pœnitentiis iniungendis non ſint nimium mites, neq; nimium ſeueri; ſed pro qualitate criminum pœnas irrogent, vt peccatores à peccatis arceantur, neque terreantur à Confeſſione, diſcretèque ſe habeant circa confitentes pœnitentiam iniungendo. Non inquirendo nomina perſonarum, cum quibus confitentes peccauerunt. Sed tantùm circumſtantias, quæ poſſunt peccata vehementer aggrauare, ſpecies, & numerum peccatorum, & etiam peccata viſitata ſcilicet Gulæ, Luxuriæ, Cupiditatis, Homicidij, Periurij, Furti, Viſuræ. Et quibus hoc tempore præſertim genus humanum communiter fœdatur & corrumpitur, Et non ſint cõtenti Confeſſarii recitare confeſſionem ſolam generalem cum pœnitentibus.

HAbeant præ manibus Bullam in Cœna Domini: etiam norint caſus Episcopales, inter quos reſeruamus nobis inſcriptos, cõcedendo tantùm Viſitatoribus licentiam & facultatem abſoluendi in omnibus, præterquam in crimine Hæreſis.

CASVS NOBIS RESERVATI.

CRimen Hæresis.

Eorum qui Hæreticorum libros damnatos legūt aut retinent.

Clericorum habentium beneficia, & ordinariè nō residētiū personaliter sine licentia nostra.

Non satisfaciētiū pijs legatis.

Eorum, qui in iudicio falsū testimonium dixerunt, siue extra iudiciū in scriptis falsa testimonia dederunt.

Sortilegorum seu inuocantiū dæmones, & scienter superstitionibus vtentiū.

Item, Nullus audeat sacra vasa, aut vestimenta, seu res & possessiones Ecclesiarum impignorare vel alienare.

Item, Plures Ecclesias absque legitima dispensatione, aut alia beneficia Ecclesiastica, sine titulo Canonico nemo audeat recipere vel retinere. Et quidē quilibet Beneficiatus, seu Vicarius, intrare Ecclesiam debet superpiliciatus, præsertim intra diuinum officiū.

Item, Nullus Plebanus audeat esse Capellanus Secularis Domini, absque licentia Domini Episcopi: nec beneficium, aut decimam de manu eius recipere,

aut pacisci secum de quota soluenda pro decima annuatim.

Item, nullus Clericus aduocet causas seculares in foro seculari, neque fideiussiones faciat, excepta Ecclesiæ necessitate: & nullum Clericum coram iudice seculari pertrahat, seu citet, sub pœna depositionis & amissionis causæ, ommisso & contempto proprio Pontifice.

Item, Sacris Canonibus & Constitutionibus salubriter & prouidè constitutum est. Quòd omnes Clerici, castè & irreprehensibiliter debent viuere: & honestas vestes, coronam & tonsuram congruam, videlicet patentibus auribus deferre: inhonestat vitare, ac loca suspecta, & spectacula non visitare. Nec sanctorum claustra visitare, sine licentia superioris, atque ingredi. Tabernas, ebrietatem, commestationes, & gulam, tanquam præparamenta, & incitatiua Luxuriæ, penitus euitare. Arma offensibilia & prohibita non portare. Ludos taxillorum & alearum, cunctaq; alia & inhonesta, nociua, & scandalosa vitare, & virtuosa exercere. Aues etiam, canes venaticos non alere, nec venationibus clamorosis insistere.

Item, quia Clerici in susceptione sacrorum ordinum, ad seruandam continentiam obligantur: Ita

que propter honestatem Clericalem, nullus Presbyter de cætero, in domo sua, vel extra domum, in sua procuratione, vel expensis, audeat tenere seu fouere concubinas, seu mulieres suspectas, etiam consanguineas, præsertim iuuenes, sub pœnis in Sacro Concilio Tridentino, Cap. xiiij. Sessione 25. constitutis, & sub pœna Synodali, pro prima vice seu admonitione: pro secunda, carcere: pro tertia verò priuatione beneficiorum, & expulsionem de Diœcesi,

Item, Rectores Ecclesiarum, diligenter tueantur domum seu curiam Plebanalem, aliaque omnia bona, redditus & prouentus qualescunque.

Non alienent ipsa bona, neque arendent Hæreticis, sub pœna excommunicationis, & aliis quibuscunque secularibus non arendent, sine aliqua legitima causa, quam nobis patefacient: nec vllum prorsus pactum de decimis, & aliis bonis Ecclesiasticis faciant cum secularibus personis, sine expresso consensu Lociordinarij.

Dent operam, vt Priuilegia foundationum suarum habeant, & illa authentica, vel exemplum illarum fide dignorum hominum testimonio & sigillis communitum, ad nos mittant, vnà cum descriptione & registro omnium bonorum, fructuumque sui Pleba-

natus, & aliorum beneficiorum quorumcunq. Quam quidem descriptionem in Capitulo nostro, aut in Cancellaria feruari mandabimus. Siquid autem vsurpatum fuerit Ecclesiæ, dabunt operam, vt recuperent, & ad nos confugient: illis enim hac in parte fauorem nostrum libenter præstabimus.

SI acciderit vacatio alicuius Plebanix, per obitum vel alio modo, teneatur vicinior Plebanus statim commonefacere nos, aut Officialem nostrum per literas, aut nuntium, de huiusmodi vacatione.

INTERIM verò procurabit, ne illius bona, si quæ reliquerit, & suppellex Ecclesiæ rapiantur; sed omnium rerum faciet Inuentarium adhibitis testibus: & fidele depositum in aliquo loco tuto faciet.

DEcanos Rurales, seu Visitatores à nobis deputatos, cum honore recipiant, iisque obediant, nihil eos celando, quod de mandato nostro sciscitabuntur, & cum eis communicent, vel sua vel Ecclesiæ sue incommoda, quibus quantum in nobis erit, providere curabimus.

HÆc pauca Fratres charissimi, Voluimus in initio muneris huius nostri Pastoralis, vobis iniungere. Multò quidem plura esse intelligimus, quæ scire Pa-
roche:

rochos & obseruare oporteat : sed ea tum Concilij Tridentini, tum Synodi Prouincialis Gnesneñ. Constitutionibus tradita sunt : quę, vt ex fontibus illis hauriatis, vos hortamur in Domino & rogamus : vobisque æternam salutem & pacem, à Iesu Christo seruatore nostro precamur. Datum Cracouię, die vigesima nona Mensis Martij, Anno Domini, M. D. Nonagesimo Tertio.

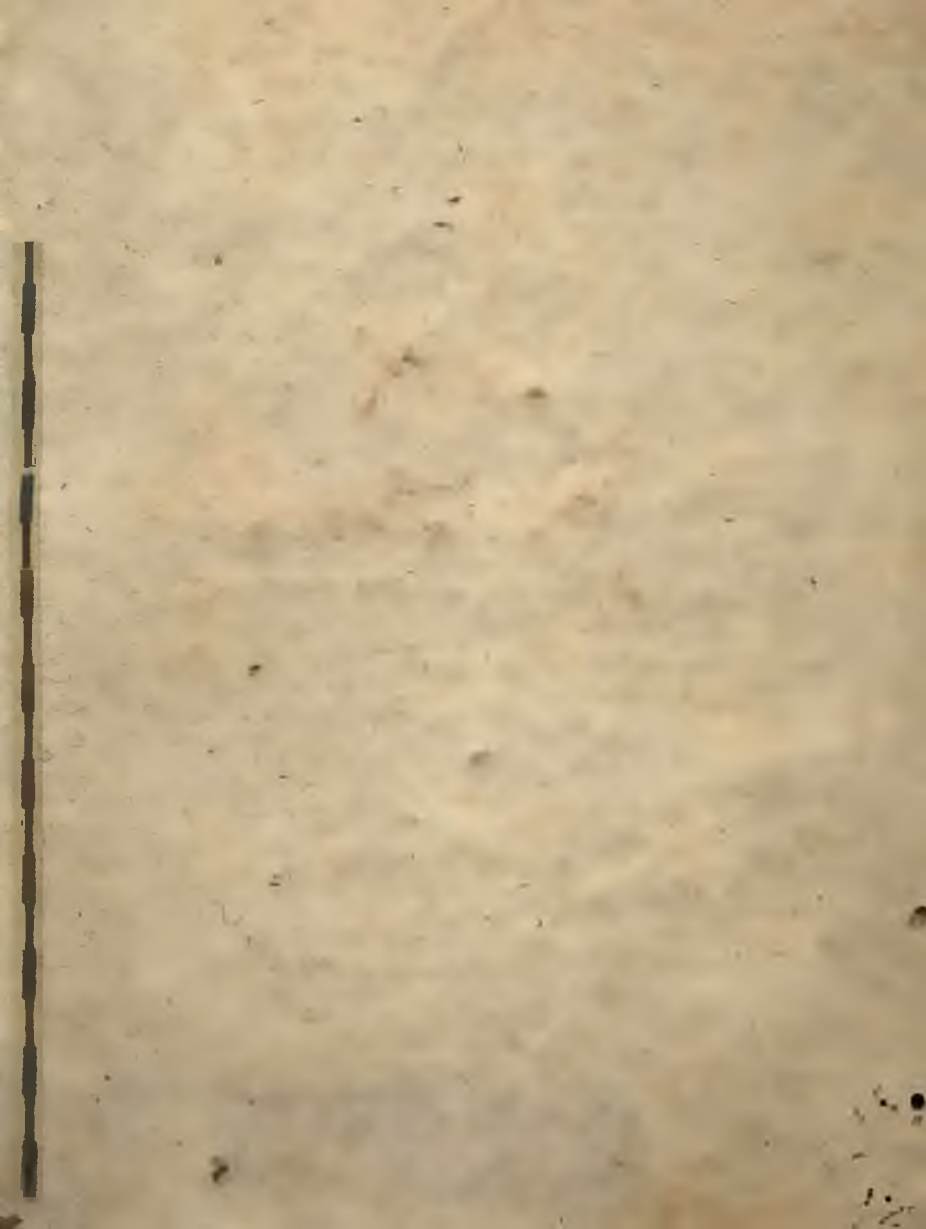

٢٢٢

29.16.

Biblioteka Śląska

229869-

I

229877

CIMELIA

MF

dd 496 55 9 000 Sz